

Правопис прислівників

Прислівники, утворені злиттям прийменників з іменниками, що пишуться разом (*надворі, нагору, вдень*), треба відрізнити від однозвучних сполучень прийменників з іменниками, які пишуться окремо: *на дворі, на гору, в день*.

Іменник завжди називає якийсь конкретний предмет, а прислівник вказує на місце, напрямок, час: *нагорі*— *на горі*, *удень* — *у день*, *надворі* — *на дворі*, *укінці* — *у кінці*, *назустріч* — *на зустріч*. Наприклад: *Зверху цього не видно* — *З верху гори видно далеко*; *Знаю правило напам'ять* — *Якщо на пам'ять не покладаєшся, запиши*.

Слід відрізнити прислівники, складені з прийменників або часток і різних частин мови, від прийменників або часток та іменників, прикметників тощо, коли останні зберігають у реченні свої функції як окремі частини мови, отже, і пишуться окремо. Порівняйте:

Він повернув **убік**; але: Ударив **у бік**.

Спочатку це не було ясно; але: **З початку** розмови вони зрозуміли вашу думку.

Прочитай вірш **напам'ять**; але: **На пам'ять** він подарував мені книжку.

Всередині щось дуже заболіло; але: Це правило шукай **у середині** розділу.

Хлопці домовилися йти всі **вкупі** до міста; але: **У купі** піску гралися діти.

Зауважую вам **востаннє**; але: Вони постукали **в останнє** вікно.

Ми чуємо це **вперше**; але: Зайдемо **в перше** село.

Втім я не заперечую; але: **У тім** спектаклі виступав і я.

У нас **чимало** є досягнень; але: **Чи мало** вам допомагали?

Нащо було починати справу?; але: **На що** ви натякаєте?

Ми **теж** виступали на зборі; але: Він говорив **те ж**, що і я.

Якось уже воно буде; але: **Як ось** і Марко на поріг.

Окремо пишуться ті прислівники, де іменник зберігає своє значення: *до речі, на жаль, до вподоби, без упину*.

Найчастіше вживаються в них такі прийменники:

без — *без пуття, без угаву, без упину, але безвісти, безперестанку*;

в (у) — *в міру, в ногу, уві сні, у вічі, але впам'ятку, вгору*;

з — *з розгону, з переляку, з радості, але зсередини, зверху*;

на — *на жаль, на щастя, на добраніч, але нарозхват, нанівець*;

під — *під силу, під вечір, під кінець*;

по — *по суті, по щирості, по честі, але повік, поночі*.

В окремих випадках прислівники й однозвучні з ним відмінювані слова з прийменниками можна розрізнити наголосом: *·'ки* — *на віки* ; *наві 'рі* — *на дворі 'к, надво 'бік* — *на бі 'на*

Разом пишуться:

- Прислівники, утворені від короткої форми прикметника: *допізна, замолоду, згарячу, зліва, помалу, сповна*.

- Прислівники, утворені сполученням прийменника, крім *по*, з числівником: *учетверо, натроє, вперше, спершу*.

- Першою частиною яких є частки: *де-, що-, аби-, ані-, чи-, як-, не-, ні-*, що стають префіксами: *щотижня, абикуди, аніскільки, чимало, несхитно, нізвідки*.

Запам'ятайте! У постпозиції частка **що** пишеться окремо від слова, з яким уживається: *дарма що, хіба що, тільки що, поки що*.

- Прислівники, утворені злиттям з іменником, який уже не вживається: *навпростець, восени, доценту*.

- Прислівники, утворені від кількох основ: мимоволі, *привселюдно, стрімголов, чимдуж, нашвидкуруч (на швидку руку)*.

- Прислівники, утворені сполученням прийменника із займенником: *нащо, почому, внічию, втім, але за віщо*.

Через дефіс пишуться:

- Прислівники, в яких повторюються основи: *видимо-невидимо, ледве-ледве, близько-близько*, сполучення синонімів чи антонімів: *без кінця-краю, видно-невидно, більш-менш, часто-густо, важко-важко*.

- Прислівники, утворені від прикметників і займенників із префіксом **по-** і суфіксами **-ому (-ему), -и**: *по-українському, по-українськи, по-батьківському, по-нашому, по-твоєму, по-братерськи, по-літньому, по-доброму* та від порядкового числівника на **-е**: *по-перше, по-десяте, по-четверте*.

- Складні прислівники з частками **-будь, -небудь, казна-, хтозна-, -то**: *будь-хто, де-небудь, казна-коли, будь-де, де-небудь, так-то, казна-коли*.

- Складні прислівники, утворені з двох прислівників: *десь-інде, вряди-годи*.

Окремо пишуться: прислівникові сполучення, утворені з двох іменників, іноді розділених одним або двома прийменниками: *кінець кінцем, одним одна, раз у раз, рік у рік, сам на сам, час від часу, день у день, рука в руку, раз від разу*.

Через два дефіси пишуться прислівники: *пліч-о-пліч, віч-на-віч, всього-на-всього, будь-що-будь, як-не-як, хоч-не-хоч, де-не-де, коли-не-коли, як-не-як*.

Перша частина пишеться **окремо**, а дві наступні — **через дефіс** у прислівниках: *несьогодні-завтра, без кінця-краю, з діда-прадіда, з давніх-давен*.

Написання *и, і* в кінці прислівників:

- Після **з, к, х** пишеться **и**: *навкруги, мовчки, трохи*.

- У кінці прислівників з префіксом **по-** після **ж, ч** пишеться **и**: *по-вовчи, по-заячи*.

- В інших — після **ч** — **і**: *поночі, тричі*.